

Nr 17

Utrikesutskottets betänkande angående ytterligare insatser för svältdrabbade länder.

Med anledning av den alltmer allvarliga svältsituationen i vissa u-länder har utskottet diskuterat frågan om ytterligare svenska katastrofinsatser.

Många u-länder har nu akuta försörjnings- och betalningssvårigheter som en följd av minskade livsmedelstillgångar i världen samt höjda priser även för energi, kapitalvaror, konstgödning och transporter.

Problemet har behandlats av FN:s generalförsamling som vid ett extra möte våren 1974 antog ett särskilt program för de mest drabbade u-länderna, omfattande dels en räddningsaktion avseende hjälp under de närmaste 12 månaderna, dels en särskild fond för katastrof- och utvecklingshjälp. Vidare har världslivsmedelskonferensen den 5–16 november 1974 antagit resolutioner om mera långsiktiga åtgärder.

Sverige har, som meddelades av statsrådet Sigurdson i en interpellationsdebatt den 14 november i riksdagen, bidragit med över 160 milj. kr. till den ovannämnda räddningsaktionen. Vidare har regeringen ökat det finansiella utrymmet för SIDA:s upphandling av vete för katastrofinsatser från cirka 38 milj. kr. budgetåret 1973/74 till 80 milj. kr. innevarande budgetår. Anslagen för bidrag i form av svenska livsmedel till multilaterala program för livsmedelsbistånd har detta budgetår ökat från 43 till 73 milj. kr. Slutligen har Sverige utfäst sig att omedelbart leverera ytterligare 15 000 ton vete till Bangladesh. Värdet av denna leverans kan beräknas till 18 milj. kr. Totalt skall de svenska veteleveranserna till Bangladesh uppgå till cirka 43 000 ton.

För ytterligare biståndsinsatser under innevarande budgetår kan, enligt vad utskottet erfarit, inemot 110 å 115 milj. kr. allttjämt disponeras i form av hittills outnyttjade anslag och oin-tecknade reservationer.

Det svenska veteöverskottets storlek kan med visshet bedömas först i början av april 1975. Enligt mycket preliminära beräkningar skulle det uppgå till 1,1 milj. ton. Härav är mellan 700 000 och 800 000 ton bundna för export, därav en del för betalning med svenska biståndsmedel.

En viss säkerhetsmarginal måste iaktas vid beräkning av de kvantiteter som i dagens läge skulle kunna ytterligare disponeras. Man torde dock kunna räkna med att ytterligare cirka 100 000 ton står till förfogande för leveranser till andra länder. Utskottet finner att denna kvantitet bör användas för bistånd till svältdrabbade länder. Samtidigt hoppas utskottet att den definitiva beräkningen av 1974 års skördeutfall skall visa att ytterligare kvantiteter senare kan användas för biståndsändamål.

Ett allvarligt problem ligger i bristerna på tonnage och på lastningskapacitet i utskeppningshamnarna. Det är därför troligt att det skulle dröja några månader innan ytterligare kvantiteter av betydelse kan skeppas från Sverige.

Utskottet vill med utnyttjande av sin initiativrätt föreslå att ytterligare svenska katastrofinsatser om 100 milj. kr. skyndsamt kommer till stånd med användning i första hand av medel på tredje huvudtitelns anslag C 1 och C 2 för internationellt utvecklingssamarbete under budgetåret 1974/75. Nämda belopp skulle möjliggöra leveranser av 100 000 ton svenskt vete eller andra insatser som mottagarländerna prioriterar för att kunna förbättra sin livsmedelsförsörjning.

Utskottet vill slutligen erinra om att frågan om det svenska utvecklingsbiståndet för nästa budgetår kommer att underställas riksdagen om drygt en månad i samband med framläggandet av 1975 års statsverksproposition. Utskottet förutsätter därvid att det vid 1974 års vårriksdag uppställda målet för utvecklingsbiståndets storlek kommer att uppnås.

Utskottet hemställer

att riksdagen ger Kungl. Maj:t till känna vad utskottet anfört om ytterligare svenska biståndsinsatser till förmån för de av försörjningsproblem särskilt drabbade u-länderna.

Stockholm den 3 december 1974

På utrikesutskottets vägnar

ARNE GEIJER

Närvarande: herr Arne Geijer i Stockholm (s), fru tredje vice talmannen Nettelbrandt (fp), herr förste vice talmannen Bengtson i Jönköping (c), herrar Hernelius (m), Antonsson (c), fru Lewén-Eliasson (s), herr Adamsson (s), fru Nilsson i Kristianstad (c), herrar Palm (s), Turesson (m), Göransson (s), Korpås (c), Hellström (s), Nilsson i Stockholm (s) och Helén (fp).

Reservation

av fru tredje vice talmannen Nettelbrandt (fp) och herr Helén (fp), som ansett att utskottets yttrande bort ha följande lydelse:

Med anledning av en skrivelse från folkpartiets ledamöter i utrikesutskottet har utskottet diskuterat frågan om ytterligare svenska insatser för att bistå det snabbt växande antalet svältdrabbade människor i många u-länder.

Framför allt de u-länder som redan tidigare var fattigast har nu akuta försörjnings- och betalningsproblem. Deras ekonomier har slagits sönder av de mångdubblade priserna på olja och konstgödsel. Samtidigt har skör-

dekatastrofer tvingat dem ut på världsmarknaden för att få livsmedel. Men spannmålsreserverna är knappa. På de senaste två åren har därför priset fördubblats på vete och fördubblats på ris. En mängd fattiga länder har inte råd att betala dessa priser. Svältdöden skördar tusentals offer varje dag. Barnen drabbas hårdast.

Problemen har behandlats av FN:s generalförsamling som bl. a. vid ett extra möte våren 1974 antog ett särskilt program för de mest drabbade u-länderna samt av världslivsmedelskonferensen den 5–16 november 1974. Generalförsamlingen manade till både bilateralt bistånd och bidrag till FN:s program.

Utskottet vill erinra om att den svenska riksdagen våren 1974 uttalade sig för att Sverige solidariskt skall göra sin insats för de hårdast drabbade länderna. Vidare uttalade riksdagen "att ett ställningstagande om svenskt bidrag till FN-insatser bör göras på ett tidigt stadium. Detta ligger i linje med strävandena att snabbt uppnå enprocentmålet".

Enprocentmålet – som riksdagen ställde upp 1968 och upprepat varje år sedan dess som ett löfte till de fattiga länderna – innebär, att Sverige budgetåret 1974/75 skall anslå en procent av BNP i u-landsbistånd över statsbudgeten. Utskottet konstaterar, att detta kräver en uppräknings av anslagen till utvecklingsbistånd med ca 500 milj. kr. innevarande budgetår.

Utvecklingen det senaste halvåret skärper enligt utskottets uppfattning betydelsen av riksdagens tidigare löften och ställningstaganden.

Utskottet vill med utnyttjande av sin initiativrätt föreslå att riksdagen nu anslår de 500 milj. kr. utöver tidigare beviljade anslag som krävs för att Sverige skall hålla sitt löfte om en procent av BNP i u-landsbistånd 1974/75. Det är självfallet bra om regeringen och biståndsorganet SIDA kan göra vissa omfördelningar av tidigare beslutade anslag till förmån för de svältdrabbade länderna. Men när världen upplever den värsta hungerkatastrofen i historien måste enligt utskottets uppfattning riksdagen besluta om *extra* insatser.

De ytterligare anslag utskottet nu föreslår bör gå till de hårdast drabbade u-länderna, däribland Indien och Bangladesh. Pengarna bör i huvudsak användas för inköp och leveranser av spannmål till de hungrande. Det får ankomma på regeringen och SIDA att i samråd med experter på området bedöma var och hur inköpen av spannmål skall ske för att ge största möjliga verkan för de svältdrabbade. Utskottet vill härvid erinra om att ca 400 000 ton av det beräknade svenska veteöverskottet ännu inte bundits för försäljning.

Utskottet hemställer

att riksdagen beslutar

- a. anslå ytterligare 500 milj. kr. på tredje huvudtitelns anslag C 1 och C 2 för Internationellt utvecklingssamarbete under budgetåret 1974/75, varvid förutsätts att medlen används för hjälp till de av hungerkatastrofer drabbade u-länderna,
- b. vad gäller inköp och leverans av spannmål ge Kungl. Maj:t till känna vad utskottet anför.

